

**Uuden
maailman
katu**

**Markus
Leikola**

WSOY

Markus
Leikola

Uuden maailman katu

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

Tekijä kiittää lämpimästi saamastaan tuesta
WSOY:n Kirjallisuussäätiötä, Taiteen edistämiskeskuksen
Kirjastoapurahalautakuntaa sekä Suomen tietokirjailijat ry:n
Pietarin-residenssitoimintaa.

© MARKUS LEIKOLA 2016
ISBN: 978-951-0-41806-2
PAINETTU EU:SSA

Aamulle, tulevaisuudelle

Sisällys

	Prologi	9
I	Sota	13
II	Sodan jälkeen	131
III	Sotaa ennen	251
IV	Uusi sota	393
V	Rauha / Sota	553
VI	Syvä uni	795
VII	Sota / Rauha	857
	Epilogi	923

Luettelo tärkeimmistä käytetyimmistä lähdekirjoista
sekä tietoja joidenkin henkilöiden esikuvista
todellisessa elämässä internetissä osoitteessa
<http://www.facebook.com/uudenmaailmankatu>

Prologi

Aivan kuten olen aavistanutkin, joskaan täysin varma en ole ollut siitä kertaakaan tähän hetkeen mennessä, tyttö on kiivennyt kaiteelle pitäen enää toisella kädellään tangosta. Hän vilkaisee vielä kerran ylös taivaalle kuin etsien jotakin joka voisi välähtää taivaalta mutta ei välähdä ja antaa katseensa sitten laskea syvyyteen jalkojensa alla: hän on valmis hyppäämään, ei rahasta, vallasta eikä rakkaudesta, sillä on vielä yksi vaihtoehto, koska jokaisen naisen edellä on mies, monta miestä, todella monta miestä, mutta ei kuitenkaan lukematon, vaan aivan tarkkaan rajattu määrä miehiä.

Samalla tavoin tämän hetken edellä on aivan tarkkaan rajattu määrä toisia hetkiä, joista haluaisin nyt ensiksi muistella kaunista huhtikuun päivää, jolloin Moskova-joki virtaa uomassaan vapaana jäistä ja maallisista kahleista. Ilmanala on viileämpi kuin mitä äkkiseltään luulisi, kaupunkilaiset ovat odottaneet kevättä pitkään eikä se ole vieläkään hollillaan.

Olen aikeissa pukea ylleni kaksirivisen harmaan villapuvun, pitkän ruskean päällystakin, yksivärisen kaulahuivin sekä nahkaiset sormikkaat. Jalakaani tuumaan laittaa mustat nappaskävelykengät, sellaiset, joita ylemmät virkamiehet käyttävät mielellään tietäen voivansa nauttia autokyydeistä kiittäessään paikasta toiseen, sillä katujen vieret ovat vielä talven jäljiltä täynnä kaikenlaista loskan tuomaa kuonaa.

Päähäni laitan hatun, leveälierisen mustan huopahatun, muodikkaan muttei kuitenkaan silmiinpistävän erottuvan – suurkaupungeissa on tärkeää tietää aikooko erottua joukosta ja jos, niin kuinka paljon – ja hetken mietittyäni otan mukaani myös hopeanuppisen kävelykepin. En näytä sen ikäiseltä, joka käyttäisi keppiä, enkä ehkä olisi valinnut juuri hopeanuppista, se johtuu muista syistä, mutta eteisen peilin ohi kuljettuani huomaan, että keppi istuu kokonaisuuteeni varsin mutkattomasti.

New Yorkissa en olisi kehdannut lainkaan käyttää hopeanuppista tämän puvun kanssa. Vaikka toivo onkin palannut ihmisten kasvoille sellaisena kuin se heijastuu presidentti Rooseveltin radioiduista takanvieruspuheista,

siellä on kaikesta yhä pulaa, ja viisas herrasmies ei halua korostaa omaa parempiosaisuuttaan, kun joka kulmassa on kuitenkin tavalla tai toisella hätääkärsiviä.

Manhattan pääsee jaloilleen, siitä minulla ei ole huolen häivää. Onhan New Yorkista ehtinyt kehkeytyä maailman suurin juutalaiskaupunki, ja nuo ahkerat, taidokkaat ja uusia aivoituksia kehittelevät maailmankansalaiset kyllä saavat taloudellisella toimeliaisuudellaan kaupungin kuin kaupungin kukoistamaan.

– Hyvät ystävät, luottakaa pankkeihin, kuten Rooseveltillä on tapana puhua Amerikan radiossa kansalaisilleen.

Mutta siellä on vielä ilta kun Moskovassa on jo päivä. Minä olen tullut Moskovaan.

Tarkoitukseni on aloittaa kaupunkikierrokseni Patriarkan lammilta, jonne ei ole pitkä kävelymatka majapaikastani. Vaikka olenkin juuri tullut pitkältä matkalta, en ole varsinaisesti väsynyt.

Päinvastoin. Mantšuriassa käynnistämieni tiettyjen, sanokaamme järjestyksen, jälkeen Moskovon sivistyneet olot ovat varsin tervetulleet. Täällä on todella sellainen tunnelma, että kaikki on mahdollista, on intoa, on elämäniloa, on ihmiskunnan historian lehden kääntymisen havinaa, niin sanoakseni.

En tietenkään yritä väittää, että kaupungilla ei olisi varjopuolensa. En suinkaan!

Mutta uusia rakennuksia nousee joka puolelle, ja ne kohoavat korkeammalle kuin aikaisemmin, tarjoavat puitteet uudenaikaisille ihmisten saavutuksille. Tehtaiden uutuuttaan kiiltävät pyörät pyörivät täysillä päiväsaikaan, nuoret parit kuhertelevat puistoissa iltaisin. Ajanmukaiset sävelet kaikuvat konserttisaleissa ja pienemmissäkin kortteereissa; monet kun joutuvat asumaan ahtaasti, sillä kaupunkiin muuttaa koko ajan enemmän ihmisiä maaseudulta. Kansalaisilla on huvejakin: ooppera, baletti ja venäläisiä klassikoita esittävät teatterit tarjoavat naurettavan halvoilla pääsylipuilla huikeita taide-elämyksiä aivan kaikille mökin mummosta ja tehdastyöläisestä puoluevirikailijaan, elokuvateatterit ovat suosittuja lukuisine kotimaisine taidokkaasti tehtyine uutuuksineen, on ääntä, on väriäkin, ravintoloihin on helppo poiketa nauttimaan virvokkeita ja hiukopalaa. Elämä on mallillaan.

Minusta tuntuu, että Moskova on juuri nyt minun kaupunkini, ja nämä mahdollisuudet, nämä ihmiset, moskovalaiset, minun kiinnostukseni kohde.

Näin mietittyäni avaan portaikon oven – ei, jätän sittenkin päälystävän majapaikkaani, sillä yllättävän lämmin kevätilma tervehtii minua raikkaana tuulahduksena jo portaikosta – ja laskeudun rappuset väistellen koukkusel-

käistä luuta-akkaa, joka toimittaa portaissa siivousta sangastaan rikkinäisen ämpärin kanssa.

Ämpäri irvistää minulle, minä hymyilen ämpärille. Eukolle toivotan hyvät puoletpäivät, vedän napakalla nykäisyllä ulko-oven auki ja annan päivän tulvehtia rauhassa kokonaan kasvoilleni. Tuolla vanhuksella saattaa olla jo selkä köyryssä, mutta yhtä kaikki hän on onnellinen, hänellä on työtä, hän asuu tyttärensä, tämän miehen ja näiden kaksivuotiaan poikalapsen kanssa tässä samassa rapussa.

Kaksivuotiaana poikalapsissa on jo eroja, vaikka päällepäin he näyttävätkin iloisen pyöreiltä palleroilta kaikki. He ovat voimansa tunnossa opittuaan puhumaan ja ryntäämään kahdella jalalla eteenpäin. Kaksivuotiailla on tunne, että he hallitsevat maailmaansa ja ympäristöönsä suullaan, käsillään ja jaloillaan, joita oppivat koko ajan käyttämään yhä monipuolisemmin ja josta heidän vanhempansa, isovanhempansa, vanhempien ystävät, hoitajat, opettajat, kaikki heidän ympärillään heitä kehuvat.

Mutta toiset heistä osaavat jo viedä toiselta leikkikalun, suunvuoron, kyseenalaistaa, hämätä, teeskennellä, piilottaa, komentaa, saada muut tekemään mitä itse haluavat. Toiset heistä eristäytyvät, viihtyvät omissa oloissaan: me sanomme: ajattelevat, sillä me emme osaa lukea heidän ajatuksiaan. Niin, lapset ovat jo kaksivuotiaina erilaisia, tai kuten minä mieluummin sanon, erityisiä.

Minulla ei ole itselläni koskaan ollut poikalasta ja epäilen, ettei tule olemaankaan. Mutta minusta on ollut tavattoman kiehtovaa katsoa, miten samanlaisista tulee erilaisia, kuinka kaksivuotiaissa poikalapsissa on jo nupullaan se, millaisiksi he päättävät tulla, kasvavat he sitten Mustanmeren pohjoisrannalla tai Kaukasuksella vuorten uumenissa, Hudson-joen yläjuoksulla tai rannikon historiaa huokuvassa Bostonissa, köyhyydessä Valkovenäjän ja Puolan rajaseudulla, porvarisperheessä Philadelphiassa tai Wienistä juuri laivantuomana New Yorkissa, samoilla liikkuvilla ja paikalleen asettumattomilla rajoilla, kaivostyöläisen poikana Lodzissa, baltiansaksalaisjuutalaisen arkkitehdin jälkeläisenä, sikarikauppiaan perillisenä Preussin seutuvilla, Odessassa, New Jerseyssä...

Niinpä niin, kaikki nämä ihanat palleroiset pulleroiset pikku poikalapset, ihastuneina suistaan, käsistään ja jaloistaan, koko elämä edessä, koko vuosisata käännettävänä joko haluamaansa suuntaan tai peräti kerrassaan nurin niskoin.

Ei lainkaan sattumaa, että Herodes antoi tapattaa kaikki alle kaksivuotiaat juutalaiset poikalapset. Herodes ymmärsi, hän on aivan historian kaltoin

kohteleva, väärin ymmärretty syyttä suotta, Pilatus sen sijaan, muistan toki hänetkin, no, hän oli Pontius Pilatus. Tiedän että ymmärrätte mistä puhun.

Puistatteko päätänne? Suokaa anteeksi, kerrassaan unohdin esittäytyä. Woland, professori ja maagi.

Nyt aion kuitenkin unohtaa luuta-akan ja hänen lapsenlapsensa ja nauttia Moskovan keväästä enkä jäädä vain seisomaan tähän kynnykselle.

Sillä ne ovat toiset jotka jäävät kynnyksille, toiset jotka pyörtävät ympäri ja kolmannet jotka ottavat askelen eteenpäin.

Nuuhkaisen ulkoilmaa ahnaasti, kohautan olkapäitani kuin ravistellakseni matkan pölyn niiltä lopullisesti pois ja otan reippain askelin suunnan kohti määränpäättäni, mutta se on eri tarina. Kevätaurinko heijastuu peilikirkkaasta kantasormuksestani. Tällä hetkellä kaikki kimmeltää.

Ja jo ennen tätäkin päivää on nimittäin jo ehtinyt tapahtua yhtä ja toista. Monenmoista!

I
SOTA

1912

Huhtikuu, New York. Kuinka kaikki oli ollut toisin vain kolme vuorokautta sitten, jolloin Jack oli ojennellut oikeaa kättään jännetuppitulehduksen pelossa. Harold ihaili kolme vuotta itseään vanhempaa Jackia, kokenutta sähköttäjää, vaikka hän oli itsekin valmistunut erinomaisin arvosanoin Marconin sähköttäjäkoulusta edellisenä vuonna.

Sähköttäjät vaihtoivat vuoroa iltaisin ja kävivät lyhyesti tilanteen läpi. Tosin Harold Bride tiesi yhtä hyvin kuin Jack Phillipskin, millainen oli ollut alkuilt – samanlainen kuin edellinen ja sitä edellinen. Vain releöintireitit muuttuivat laivan sijainnin vaihtuessa läntisemmäksi Pohjois-Atlantilla.

Loputtomia, turhia viestejä.

Oli unettanut, vallan vietävästi, ja niin paljon oli vielä töitä jäljellä.

“Hei kotiväki! Tänään pelasimme bridgeä kaksi tuntia. Kuten tavallista, hävisimme isän kanssa melkein jokaisen erän. Rakkaudella, Alice.”

”Parahin Frances! Täällä on oikein hieno kuntosali. Siellä oli ohjaaja, joka näytti miten laitteita käytetään. Kävin soutamassa sellaisessa soutu-laitteessa, joka on kuin soutuvene kuivalla maalla, eli ei liiku ollenkaan. Tai koko ajanhan me liikumme, täyttä höyryä. Todella hupaisaa soutaa laivassa. Minun on Sinua ikävä, mutta muutaman päivän päästähän saan jo sulkea Sinut syliini. Suukkoja, Mickey.”

”Ostakaa sitä, mistä oli puhe viime viikolla. Vähintään 10 000 osaketta, mieluummin enemmänkin. Mitään ei myydä ennen kuin olen itse saapunut perille. Widener.”

Suman purkaminen pänni. Tätä oli riittänyt koko päivän, eikä lopulta auennut kunnon suora yhteys Newfoundlandiin ollut muuttanut mitään. Kaikki halusivat kertoa Amerikkaan matkaavalta laivalta jotakin.

Yksisuuntaisen tulvan keskeytti vain jokunen maa-asemien ja laivojen välinen ilmassa risteilevä viesti, yleensä kamreerien ja pankkiirien kysy-

myksiä johtokuntiansa puheenjohtajille tai rakastavien lirkutuksia toisilleen. Silti: samaa tavaraa molempiin suuntiin. Amerikka halusi kertoa laivalle sitä mitä laiva Amerikalle, laiva Lontoolle ja Lontoo laivalle.

Joskus, harvoin, oli laivan asioihinkin liittyviä sanomia. Kapteenille asti meneviin oli koodattu alkuun MSG, muita Jack ei viitsinyt edes vilkaista, ne ehtisi toimittaa myöhemmin. Sunnuntai-iltana yhdenkään lemmestä riutujan sen enempää kuin pörssikuninkaankaan onni ei voinut olla kiinni tunnin tarkkuudesta.

Nyt Jack oli jossakin meren pohjassa ja hän täällä korkealla New Yorkin katujen ja liikenteen yläpuolella Broadwayn ja 44. kadun kulmassa, Herra Marconin hotellihuoneessa Hotelli Astorin upouudella puolella, peitto särkevien jalkojensa suojana, viskilasi kädessään, hengissä.

Maailma, kohtalo, Jumala, perkele, mikä liekään oli täydellisen epäreilu. Jos uppoamaton alus uppoaa, voi mitä vain muutakin tapahtua.

Marconi katsoi vastapäätä istuvaa sähköttäjänsä silmiin ystävällisellä isäntäkatseella, kuin arvioiden joko toinen on sellaisessa kunnossa, että sopii käydä asiaan.

– Harold, minun on pakko kysyä, vaikka tiedänkin, että et varmaan osaa vastata... Marconi aloitti.

– Kymmentä vaille kahdeksalta illalla, sinä iltana, Atlantic Transport Linen MV Mesaba on – lehtien mukaan, näin tässä lukee – lähettänyt sanoman, joka kuuluu: ”Kohdassa lev 42N aina 41.25N pit 49W aina 50.30W nähty paljon ahtojäää ja lukuisia isoja jäävuoria myös lauttoja. Sää hyvä, selkeä.”

– Mutta siinä ei ilmeisesti ole lukenut MSG alussa, hän kiirehti lisäämään, kun näki, kuinka Bride ponnisteli muistaakseen jotakin, mitä ei voinut muistaa.

Viimein Bride nosti katseensa jostakin meren syvyyksistä Marconin silmiin.

– Ei mitään mahdollisuuksia, sir. Kun tulin vuoroon yhdeltätoista, Jack oli siirtänyt kaikki saapuneet ja vielä jakamatta olevat isoon pinoon siihen pöydän sivuun. Mahdotonta tietää oliko tuo siinä mukana, jos viestin alussa ei kerran lukenut MSG.

– Eikä kapteeni Smithkään kyllä viitannut mihinkään sellaiseen, ei ainakaan meille, Bride lisäsi varovasti vilkaisten samalla vieressään istuvaa kaimaansa, Harold Cottamia.

Haroldit olivat ystävyksiä vanhastaan, Marconin leivissä molemmat. Nyt toisesta oli tullut pelastettava ja toisesta pelastaja.

– Luulen, että olisimme kyllä kuulleet jotakin. Marconi-huonehan oli vain hieman toistakymmentä metriä komentosillalta. Sillalta pistäydyttiin usein kertomaan meille kuulumisia. Tai siis silloin, kun me emme hätistäneet sillan väkeä pois, kun oli kiire omissa hommissa.

– Pistäydyttiin? Eikö puhelinlinja toiminut? Siellä kuuluu olleen oma puhelinkeskus ja viitisenkymmentä alaliittymää.

– No jostakin syystä eivät olleet saaneet päähänsä vetää meidän operatiohuoneen ja komentosillan välille puhelinlinjaa. Konehuoneeseen niillä kyllä oli yhteys. Ja sitten oli ilmeisesti ravintolan ja joidenkin hyttien välillä, näin kuulin väitettävän. Siihen kai ne viisikymmentä sitten kuuluivat.

– Tämäkin, Marconi huokaisi.

– Tarkkana sitten kongressin kuulusteluissa huomenna, hän lisäsi.

– Kukaan ei syytä sinua, mutta Titanic on ollut iso otsikko joka päivä. Sinun tulee ymmärtää, että poliitikot haluavat repiä siitä joka ikisen irtopisteen, joka vain on saatavissa. Olet siis aivan varma, Harold?

– Entä Evansin viesti Californianilta? puuttui puheeseen Harold Cottam. Hän oli Titanicin uhrin vedestä noukkineen Carpathianin sähköttäjä ja ollut luurit korvissa illan ajan. Juuri Cottam oli puhunut Carpathianin kapteenin ajamaan täyttä höyryä Titanicin uppoamispaikalle.

– Ei, en usko, että sellaista oli. Jack olisi kyllä sanonut minulle, Bride mietiskeli.

– Oliko laitteisto kaikin puolin kunnossa? Olisiko jotakin voinut jäädä huomaamatta? Harold, olisit kyllä huomannut, eikö niin?

Bride jäi itsekkin pohtimaan. Mikä tässä maailmassa on varmaa sen jälkeen, kun mahdoton tapahtuu?

– Tällaisia ne teiltä kysyvät, Marconi huomautti, kuin selostaisi veden valumista hanasta.

– Ei, käytimme koko ensimmäisen päivän merillä varmistaksemme, että kaikki pelaa niin kuin pitää. Päiväsaikaan olimme joko molemmat Marconi-kopissa tai sitten tuurasimme toisiamme toisen käydessä syö-mässä tai asioilla. Öisin jaoimme vuorot. Sunnuntai-iltana Jack aloitti kahdeksalta oman vuoronsa, ja minun piti tulla kahdelta päästämään hänet nukkumaan. Mutta, sir, tämänhän te jo tiedättekin, Bride vastasi.

– No entä olisiko se voinut joutua vahingossa lähtevien pinoon?

– En usko.

– Vastaa vain niin kuin joudut vastaamaan komitealle.

Bride huokaisi ja veti henkeä. Hän muisti, kuinka hän veti henkeä muu-tama iltana sitten keskellä Atlanttia, nenä pinnan päällä, varoen vettä, rau-

hallisesti ja tasaisesti, yrittäen olla kuulematta satoja avunhuutoja, pelkoa, kirkunaa, meteliä, joka vähitellen vaimeni kunnes oli aavemaisen hiljaista, ja sitten hän kuuli vain pelastusveneeseen liplatuksen vasten lähes tyynen mustan suuren vesiaukon reunaa, jossa enää pieni pyörre pinnassa kertoi, missä oli hetkeä aiemmin ollut valtamerilaiva.

Miten voi niin moni kuolla niin nopeasti? Takaisin pinnan yläpuolelle, korkealle hotellihuoneeseen, New Yorkin kaupunkiin, katulyhtyjä vaille pimenneeseen iltaan.

– Matkustajat kirjoittivat viestinsä sähkösanomalomakkeille laivan tiedustelutoimistossa. He maksoivat siinä tiskillä, ja sitten viestit lähtivät paineilmaputkea pitkin meidän operaatiohuoneeseemme, jossa ne olivat vasemmalla puolella pöytää, kun saapuvat olivat oikealla. Saapuvat taas toinen meistä otti vastaan ja toinen kirjoitti ne puhtaaksi siinä oikealla puolella juuri.

– Ne varmaan kysyvät, olitteko koko ajan molemmat töissä yhtä aikaa.

– Aivan. Siis päiväsaikaan, kun meitä oli kaksi. Yöllä töitä tehtiin yksin, vuorotellen. Mutta päivän päätteeksi vertasimme purserin kanssa, kuinka paljon viestejä oli lähetetty ja minkä verran oli laskutettu matkustajilta, että nämä täsmäävät. Sunnuntai-iltana emme tietenkään olleet tehneet päivitystä, kun lähteviä oli niin paljon, että niiden lähettämisessä oli vielä hommaa jäljellä. Mutta lähtevät siis olivat käsinkirjoitettuja yhdelle lomakkeelle ja saapuvat konekirjoitettuja toisenlaiselle lomakkeelle, joten ne eivät kyllä mitenkään olisi voineet mennä sekaisin.

– Haluaisin mielelläni auttaa, mutta... puuttui puheeseen tähän asti vaiti ollut neljäs mies tyylikkäässä liikemiespuvussa, huonosti istuvassa mutta vanhentavassa, vaikka tuskin oli juurikaan Haroldia vanhempi, kaiken vanhemmalta näyttämisenä takana mahdollisesti jopa näitä nuorukaisia nuorempi.

– David, hyvin ystävällistä, mutta tässä on nyt kyse Haroldien kertomuksista. Teit toki kaiken voitavasi Wanamakerin katolla, Marconi keskeytti.

– Miksi hän on täällä?

Harold Cottam rohkaisi mielensä ja kysyi sen, mikä oli ollut Harold Bridenkin mielessä. Mihin New Yorkin konttorinhoitajaa tarvittiin? Öinen sanomanvaihto oli käyty laivojen ja Cape Racen rannikkoaseman välillä. David Sarnoff oli Wanamakerin tavaratalon katolle PR-tarkoituksessa pystytetyn New Yorkin lennätinaseman hoitaja, viimeinen lenkki kaukaa kylmältä mereltä alkaneessa pitkässä ja monivaiheisessa ketjussa

kohti uutisnälässä henkeään pidättänyttä suurkaupungin yleisöä. Sarnoff oli joutunut taistelemaan pitääkseen aseman auki virka-ajan ulkopuolella Wanamakerin vastusteluista huolimatta. Silloin he olivat Marconin kanssa keksineet, miten hyödyntää lennätintoiminnan monopoli maksimaalisesti.

– Minusta on hyvä, että David on kärryillä asioista. Hän vastasi yksin-oikeussopimuksesta American-lehden kanssa ja on osoittanut lyhyessä ajassa hallitsevansa bisnekset.

– American on kiinnostunut jatkosta, teidän tarinoistanne, pojat.

– Olkoon sitten, jos näette sen hyväksi, sir, Cottam sanoi.

Sarnoffin silmät loistivat. Hän oli lunastanut paikkansa. Bride ja Cottam eivät lainkaan pitäneet tavasta, jolla samanikäinen David Sarnoff pojitteli heitä. Sarnoff oli päättänyt karistaa Monroe Streetin ja Lower East Siden slummien hajun takistaan niin päättäväisesti, aina jiddišin- valkovenäläisen aksentin häivyttämistä myöten, että olisi ollut helppo luulla tällä pienellä ja hintelällä nuorukaisella olevan keskiluokkainen tausta.

– Niin, siitä tulee henkilökohtaisia bonuksia teillekin.

– Haluamme vain varmistaa, että tarinanne pitää paikkansa eli siis on yhdenmukainen, Marconi täydensi.

Bride epäröi:

– Yksi asia on ehkä hyvä mainita tässä vielä, sir, mutta en halua, että siitä kirjoitetaan mihinkään lehteen.

– No, kysyi Marconi ja kumartui innokkaana lähemmäs Bridea.

– No katsokaas kun... minulla oli siellä ylhäällä kopissa silloin sellainen tunne kuin siellä olisi ollut minun ja Jackin lisäksi joku kolmaskin. Mikä tietysti oli mahdotonta. Katselin joka puolelle ympärilleni enkä nähnyt ketään.

– Ehkä juuri tästä ei todellakaan kannata mainita kenellekään.

Marconi puhalsi pitkät sauhut.

– Pojat, ei hätää. Klaaraatte kyllä senaatin komitean.

Marconi punnitsi joka sanan. Laiva oli meren pohjassa, tarina valmis. Hän oli tilanteen herra. Marconi nousi ylös, katsoi kumpaankin Haroldiin ja sanoi liioitellun juhlallisesti, niin että hänen italialaislaatunsa korostui:

– Hyvät herrat. Olen luonnollisesti erinomaisen iloinen, että me olemme tässä – Harold, että pelastuit. Ja Harold – Cottamille nyökäten – että olet ollut kansakunnan, tai koko maailman sankarina pelastustöissä. Te olette kaikkien katseiden polttopisteessä, herra Bride ja herra Cottam!

Mutta tämä hetki on vielä merkittävämpi kuin miltä se tällä hetkellä näyttääkään.

Marconi karisti tuhkaa, jota hänen sikariinsa oli kertynyt intensiivisen keskustelun aikana.

– Titanicin uppoaminen tulee merkitsemään sitä, että ne eivät salli sen toistuvan.

– Mitä tarkoittatte, herra Marconi? kysyi Sarnoff, vaikka aavistelikin, mitä tuleman piti.

– Tarkoitan yksinkertaisesti sitä, että tällaisen onnettomuuden – joka, kuten senaatin valiokunta tulee toteamaan, ei johtunut sähköystoiminnan puutteista – ei anneta uusiutua.

– Ainoa tapa pitää huoli, että tällaista ei tapahdu uudestaan, on pitää huoli, että laivoilla on radiohuoneet, jotka on miehitetty ympärivuorokautisesti. Laivojen ja mantereen radioasemien on muodostettava yhtenäinen, koko ajan hereillä oleva verkko, joka reagoi pienimpäänkin poikkeamaan sataprosenttisella varmuudella.

– Niin, se varmaankin olisi parasta.

– Parasta? Siitä tulee pakollista! Valmistelut Washingtonissa ovat jo alkaneet. Hyvä mies, sitä varten tällä samalla senaatilla on lainsäädäntövaltaa. Siitä tulee pakollista!

Marconi toisti oivalluksen ilon siirtyessä isännästä renkipoikiin, kiertäessä otsasta seuraavaan kuin sininen sähkökaari hiljaisessa yössä.

– Joudumme palkkaamaan lisää väkeä, sanoi Sarnoff hiljaa.

– Pitää varmaan tarkistaa tämän vuoden budjettimme, sanoi Marconi lujaa.

– Kukaan muu ei kykene varustamaan laivoja yhtä uudenaikaisilla radiovarusteilla tällä hetkellä, hän lisäsi.

– Meitä odottavat kiireiset ajat. On tärkeää, ettemme anna minkään joutavan sotkea edessä siintävää tulevaisuutta. Nyt, ystävät, lasit tyhjiksi, ja haluatte varmaan pian nukkumaan rasittavan päivän päätteeksi!

Miehet kohottautuivat juomaan maljoja. Sarnoff painoi kaiken kuulemansa tarkoin mieleen, jonne alkoi kehkeytyä ajatus.

Virkkeet vaihtuivat sanoiksi ja sanat kutistuivat yksittäisiksi äännähdyksiksi, kun väsymys nousi viidenteentoista kerrokseen ja sai silmäluomet lurpsahtelemaan koko seurueen pitkän päivän päätteeksi. Viski jäi keinahtelemaan sulavien jääpalojen kanssa lasiin, jossa ne kimaltelivat yhdessä sälekaih dinten lomasta alati loistavien ja välkkyvien sähkövalojen loisteessa.

Cottam ja Bridle, väsyneinä päivän koitoksista, vetäytyivät pian omiin huoneisiinsa, joihin laskeutuva hiljaisuus peitti kaukaa alhaalta kuuluvat suurkaupungin äänet alleen. Kaupunki, joka ei koskaan nuku, osasi silti hengittää, välillä kiihkeämmin, välillä rauhallisemmin. Nyt se siirtyi lepo hengitykseen, mutta ei hellittänyt kokonaan, vaan pysytteli valmiina ponnahtamaan toimintaan.

Marconi siirtyi ikkunan ääreen ja sanoi kuin itsekseen:

– Tämä on se hetki, jota varten kannatti tulla Atlantin yli vanhalta mantereelta.

Sarnoff nyökkäsi hiljaa ja kiitti illasta Marconin jäädessä selin huoneeseen, katse suunnattuna ulos ja kaukaisuuteen. Hän oli saanut Nobelin palkinnon, hänen sähkötysimperiumillaan oli monopoli valtameriliikenteessä ja Titanicin uppoaminen tulisi moninkertaistamaan hänen liikevaihtonsa. Hän oli antanut maailmalle radion, hän oli 35-vuotias ja nyt maailma antoi hänelle kaiken mitä hän halusi. Marconi tumpasi illan viimeisen sikarinsa.

David Sarnoff astui alas Manhattanille, ja hänen kaksikymmenvuotiaan silmänsä loistivat. Ne silmät näkivät paljon pitemmälle kuin Marconin silmät, mutta ne eivät olleetkaan toscanalais-englantilaiset aristokraattisilmät. Ne olivat silmät, jotka olivat taistelleet jo tiensä Uzljaniasta Valko-Venäjältä päivät pitkät tooraan ješivassa päntänneestä pikkupojasta sanomalehtipojaksi ja herra Marconin luotetuksi New Yorkin kaupunkiin. Sarnoffin näki radion, mutta aivan toisenlaisen radion kuin laivasähkötystradion.

Manhattanin yöt olivat lyhenemään päin. Seuraava päivä, torstai, 18. huhtikuuta 1912 alkoi auringon kajastuksella idästä, Atlantilta, josta se leviittäytyi Long Islandin ylitse suoden valonsa Manhattanin ylle.

Samaan aikaan kaukana Amerikan rannikolta, Välimeren itäpäässä, italialaiset sotalaivat olivat ryhmittyneet Turkin edustalla Bosporin salmen päähän ja valmistautuivat ampumaan turkkilaisia linnakkeita molemmin puolin salmea sekä katkomaan Euroopan ja Aasian välisiä viestiyhteyksiä. Maat olivat taistelleet jonkin aikaa Libyan herruudesta Afrikassa, ja nyt taistelutantereeksi lisättiin sekä Eurooppa että Aasia.

Torstaipäivän kestänyt laukaustenvaihto oli sotilaallisesti merkityksetön, mutta sen seurauksena Turkki miinoitti salmen ja sulki sen muulta liikenteeltä, minkä seurauksena Britannia ja Ranska jäivät ilman viljalastejaan Venäjältä.

Kaikki huomasivat toistensa haavoittuvuuden, minkä jälkeen ei ollut ihmekään, että kaikki alkoi vaikuttaa kaikkeen.

1914

Tämä lennättimen yleistyminen on kerrassaan mainio keksintö!

Kaikki, joilla on jotain asiaa toisilleen, voivat saattaa sen toisen tietoon sillä samalla sekunnilla. Tiedon viivästyminen ei ole enää este, hidaste eikä rajoite, vain tiedon ymmärtämisellä on merkitystä.

Maailma alkaa jakautua niihin jotka ymmärtävät, niihin jotka eivät ymmärrä ja niihin jotka eivät välitä.

Kun sanomat sinkoilevat yhä kiivaammassa tahdissa, ei niihin osata enää reagoidakaan samalla tavalla kuin ennen, puntaroiden, asettaen itsensä ja mahdollinen häpeänsä syrjään ja saattaen matkaan halutunlainen vaikutelma, jonka osaa vaivatta tulkita se, joka ylipäättään taitaa palatsikielen salat, hovien etiketin ja diplomatian mahdollisuudet.

Valtakunnasta toiseen hetkessä kulkevat sähköet mahdollistavat toisin kuin koskaan aiemmin väärinkäsitykset ja jumiutumiset periksiantamattomuuteen. Ne puhkeavat kauneimpaan kukkaansa kahden sisäsiittoisen jakojäännöksen, kruunuilla koristettujen korsetinsisusten intoutuessa viestittelemään toisilleen. Myönnän, saatan olla se, joka mainitsee oikealla hetkellä, toki vain kysyttäessä, muutaman myötäsukaisen sanan uusien keksintöjen puolesta, mutta vakuutan että nämä serkkuherrat kynäilevät seuraavat sukulaisrakkauden osoitukset aivan täysin omasta vapaasta halustaan, silkasta puhumisen palosta, kuin vain kaksi sellaista, jotka katsovat mieluummin siihen, minkä luulevat ymmärtävänsä, kuin ympärilleen.

Pietarhovi, Palatsi, 1. elokuuta 1914

Sa Majesté l'Empereur
Berlin

Sain sähköenne. Ymmärrän, että teidän on pakko määrätä liikekannallepano, mutta haluaisin samanlaiset takeet teiltä kuin minäkin annoin teille sii-

tä, että nämä toimet eivät merkitse sotaa ja että jatkamme neuvotteluja maidemme eduksi ja yleisen rauhan ratkaisun saamiseksi meidän kaikkien sydämiin. Meidän pitkään toimineen ystävyysseuramme täytyy onnistua, Jumalan avulla, ehkäisemään verenvuodatus.

Innostuneena, täynnä luottamusta, odottaen vastaustanne.

Nicky

Voi tätä Nikolaita, kun se imeskelee kynänpäätänsä, ähräilee itse korkeimman omakätisesti sanoja paperille, rypistää paperin toisensa jälkeen, tuskastuu eikä löydä sanoja ei sitten niin millään, nousee ylös, kävelee ympyrää, huomaa kävelevänsä ympyrää, huomaa ajattelevansa vaikuttaako hän naurettavalta kävellessään ympyrää, jos muut huomaavat hänen kävelevän ympyrää, mutta valtavassa huoneessa ei ole muita, on vain tauluja, kristallikruunuja ja epämurkavia huonekaluja. Lopulta Venäjän keisari Nikolai kutsuu hoviherrat vastaanottamaan sanelua, kaksin kappalein, ettei yksikään keisarillisilta huulilta putoava kuolematon viisaus jäisi kirjaamatta. Kyllä, olen toinen niistä, jotka merkitsevät nämä ylös, erään varsinaisen salaneuvoksen hahmossa, kuinkas muutenkaan, mutta vannotan, että pilkkuakaan en ole muuttanut hänen majesteettinsa ääliömäisestä, lapsekkaasta lähestymistavasta, sillä miksi mennä parantelemaan jo valmiiksi tarkoitukseensa täydellistä?

Ja entä tämä toinen, Nikolain kunnioitettu serkku Wilhelm, keisariipa hänen, hyvinkin keisari, ei lainkaan vähemmän mitätön, mutta posket pullistuen kuin rupisammakko mahtaillee voimansa tunnossa toiselle takaisin:

Berliini, 1. elokuuta 1914

Kiitoksia sähkösanomastanne. Eilen osoitin hallituksellenne ainoan tien, millä sota on vältettävissä.

Vaikka pyysinkin vastausta puoleenpäivään mennessä tänään, en ole saanut vielä mitään sähköä lähettiläältäni hallituksenne vastauksesta. Näin olen olen pakotettu määräämään liikekannallepanon.

Välitön myönteinen, selkeä vastaus ilman tulkinnanvaraava hallitukseltanne on nyt ainoa tapa estää loputon kurjuus. Ennen kuin olen saanut tällaisen vastauksen, en kykene keskustelemaan sähkösanomanne aiheesta. Itse asiassa minun täytyy pyytää teitä välittömästi [sic] määräämään joukkonenne olemaan missään tapauksessa vähimmässäkään määrin ylittämättä rajojamme.

Willy

Kolmas serkku, Englannin kuningas Yrjö katsoi olevansa liian hieno ja näennäisen puolueeton osallistumaan tällaiseen kirjeenvaihtoon. Lienee tarpeetonta todeta, että loppu on väistämätön – niin heidän loppunsa kuin kaiken sellaisenkin, mihin he ovat tottuneet, ja heidän kaltaisensa, ja kaikki ne, joiden kohtalo on kiinni näiden herrojen mielenliikkeistä. Pyydän saada korostaa: aivan itse he tekevät sen, mistä ei edes historia viitsi viedä ketään naurettavaksi tuomiolle.

Niin lähtevät miesjoukot liikkeelle, nitisten ja natisten kuin jonkinlaiset muinaiset tuhatjalkaiset dinosaurukset, jotka joutuvat verryttelemään niveliään, luitaan ja panssareitaan kokoon saadakseen ne paremmin liikkumaan yhteiseen tahtiin, joukot jotenkin varustautuneet ja huonommin varustautuneet, eikä varustus ole yksin teräksinen kypärä ja rihlattu luodikko ja tuliterät nahkasaappaat, vaan reipas ja uhrivalmis mieli, toisilla toki vastentahtoinenkin: tätäkö tässä on pyydetty, lähtöä kotikylän ulkopuolelle, yli tuon metsänreunan jonka toiselle puolelle ei ole ollut tarvis lähteä, mitä nyt kaupunkireisillä käydä silloin tällöin, mutta yhtä hyvää olvia saa kirkonkylänkin kapa-kassa, meidän kylän ja pellonlaidan toisen puolen neidot ovat niin soreoita ja pilkesilmäisiä, että niistä kelpaa valita itselleen morsio ilman vaivalloisia könyämisiä ja nyt, sotaan sitten, jopas.

Kaupungeissa yritetään lakkoilla, esimerkiksi Nežinin pikkukaupungissa Kiovan lähitöllä, mutta tehtaiden lakkoilijat istutetaan sotaväkeen, sotaväki varuskuntiin, heillekin annetaan kypärät, saappaat ja kiväärit ja heidät marsitetaan eteenpäin kohti rintamaa, eikä kenelläkään ole enää aikaa naisille ja lapsille, yksin jää Nežinissä myös pieni Fjodor Kovaljov, Fjodor Pavlovitš on vasta seitsemänvuotias mutta kuten kymmenet tuhannet seitsemänvuotiaat hän on nähnyt edellisenä kesänä lentonäytöksen, jossa vaappuvasiipiseen kaksitasoon vyöttäytynyt kuuluisa lentäjä, tämän nimenä Sergei Utotškin, on kiivennyt junanvaunusta esiin kaivettuun koneeseen, jota parikymmentä sotilasta on pidellyt siivistä kiinni ja muutama pyörittänyt potkuria käyntiin ja valtaisan pärinän säestämänä Utotškin on lopulta ohjannut lentokoneen ihan oikeasti irti maasta ja kohti taivasta ylitse kaupungin vallasväen päivänvarjojen ja työläisten huivien ja lippalakkien, kiertänyt siitä laitapelloilta noin vain lähdettyään muutaman kierroksen Nežinin yläpuolella ja vilkuttanut Fedjalle alas, ihan varmasti Fedja on nähnyt että lentäjä on vilkuttanut juuri hänelle, ja hän on vilkuttanut takaisin ja ajatellut, että koska hänellä ei ole isää – hänhän ei tiedä että äiti jätti isän aivan muista syistä, ei isä suinkaan ole kuollut ja kuopattu, mutta Fedja kasvaa tällä hetkellä isoisän ja isoäidin huomassa, äiti Maša on mennyt Kiovaan opiskelemaan sisarensa Annan kanssa ja täten

etsimään itseään, äiti haluaa tulla joksikin jota Fedja ei nyt muista mikä se taas olikaan ja isoäiti ja isoisä pitävät hänestä hyvää huolta, hän on kaikkien suosikki, he tuovat hänet lentonäytökseenkin – jos hänellä olisi isä tai jos hän voisi saada uuden isän, se olisi tuollainen lentäjäsankari kuin Utotškin ja se kohoaisi taivaalle koneellaan ja heiluttaisi hänelle ja silloin Fedja tietää mitä hän haluaa isona: hän haluaa suunnitella avaruusraketin, sellaisen joka kohoaa kaikkia lentokoneita korkeammalle ja vie hänet mukanaan kaikkien kaupunkien yläpuolelle, ei vain Nežinin, vaan vieläkin isompien kuten Kiovan, ehkä jopa Pietarin ja Moskovankin, ja hän jättää maapallon taakseen ja vilkuttaa itse tuolta taivaalta maan asukkaille ja hän lentää oikein kauas raketillaan, niin kauas kuin voi lentää, ehkä ihan kuuhun asti. Ja jos hänellä on silloin poika, hän ottaa sen pojan mukaan lennolle kuuhun eikä ikinä jätä sitä minnekään.

Mutta sota alkaa, sota tulee ja vie nuo 44. tykistörykmentin naureskelevat, piereskelevät ja tupakkaa polttavat sotilaat mennessään, he ovat poistuneet eikä kukaan muista pikku Fedjaa ja leiki hänen kanssaan, sillä isoisällä ja isoäidilläkin on huolia ja kaikilla on kiire ja pian varuskuntaan tulee uusia miehiä, nämä ovat toisenlaisia, partaisia ja likaisia, saksalaisia sotavankeja, heitä tönitään, lyödään ja potkitaan ja Fedja ajattelee että saksalaisista ei ole menemään kuuhun, hän sen tekee, saksalaiset häviävät tämän sodan eivätkä sellaiset silloin voi mennä kuuhun.

Miljoonia miehiä liikkuu jalkaisin ja osa ratsain itään ja länteen, ja aina kun miehiä liikkuu, osa heistä muuttuu liikkumattomiksi.

Lukematon niiden Reinin, Tonavan ja Veikselin varsien plataanien virrannut mahla, joka kerryttää kyöneleiksi kaikki kuularuiskujen tuiskeessa jaloistaan irtoavat ja liha-luu-täytteellä pystyyn jäävät nahkasaappaat, riekaleiden repsottaessa tuulessa joka ei lämmitä, ei viilennä eikä tuo jalkojen toisesta päästä pää pilvissä tiehensä karanneita ruumiita takaisin, ja kovin pian niitä onkin satoja yhdellä taistelukentällä, ne karkaavat kohti sitä paikkaa, johon pilvet kerääntyvät, ja näitä taistelukenttiä on satoja ja ruumiita tuhansia, saappaita jää anturoilla täytettyinä kentille ensin kymmeniä tuhansia, sitten satoja tuhansia ja miljoonia, eivätkä ne saappaat astu enää yhtään askelta, tallaa ruohoa, anna hiekan rahista jalkapohjan alla, lumen narskua tai katukivien kopista, sillä saappaat ovat saappaan työnsä tehneet loppuun asti, aivan niin kuin kuolleet ihmiset ovat loppu, ohi ja fnito, kerralla vain hieman enemmän, koska serkkuherrat innostuivat viestittelemään, korpit tulevat ja syövät loputkin jalkalihasta nahkoineen karvoineen pois saappaista, sillä jalkoja eivät kuolleet enää tarvitse, heidän matkansa on tullut päähän.

Näe historia uusin silmin

UUDEN MAAILMAN KATU osoittaa yksittäisten ihmisten olevan historian takana. Se näyttää, kenen ja keiden päätöksistä syntyi Venäjän vallankumous, ensimmäinen maailmansota, Yhdysvaltain pörssiromahdus, toinen maailmansota, Kuuban ohjuskriisi ja miljardien hintaiset avaruusohjelmat.

Mitä hankalammin maailma on hallittavissa, sitä enemmän herraklubien jäsenet joutuvat vastakkain sen kanssa, mikä on heidän oman menestyksensä hinta. Lopulta nainen ei ole jokaisen menestyvän miehen takana, vaan heidän tilallaan, eikä valtaa voi siirtää isältä pojalle, jos pojat ovat jääneet isättömiksi.

Uuden maailman kadun varrella seikkailevat tosielämän vaikuttajat Franklin D. Rooseveltista ja John F. Kennedystä Hemingwayhin, Sinatraan ja Freudin sisarenpoikaan, jonka läpimurtoteos Propaganda kuului Göbbelsin vakio-lukemistoon, samoin kuin Lenin, Stalin, Sergei Eisenstein ja Juri Gagarin. Joukkoon soluttautuvat 1900-luvun fiktiiviset sankarit kuten Berlin Alexanderplatzin Franz Biberkopf ja Kieślowskin *Veronikan kaksoiselämän* Veronika, ylimpänä seremoniamestarina ja kertojana Mihail Bulgakovin Saatana-hahmo, joka saapuu muuallekin kuin vain Moskovaan.

**Romaanissa yksityiskohtien
rikkaus herättää 1900-luvun eloon.**

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789510 418062	
84.2	ISBN 978-951-0-41806-2	